

075. Bijbelstudie over A LETI FU GRONTAPU - HA'OR HA'OLAM האור העולם

Zowel Joden alsook christenen vieren in de donkere decembermaand een lichtenfeest als teken van hoop en overwinning in deze koude en onbehaaglijke tijd vol dreiging en gevaren. Josephus Flavius noemde Chanuka daarom reeds in de eerste eeuw van de gewone jaartelling al het "feest van het licht", omdat dit aspect een centrale plaats inneemt. Het is dus ook beslist geen toeval, dat dit lichtfeest begint op 25 Kislev. Het 25^e woord in de Tora is in het Hebreeuws namelijk het woord אור or, hetgeen "licht" ofwel "leti" betekend. Daarom is de 25^e bij uitstek voorbestemd om een feest van het licht te zijn. Sinds vele eeuwen leven christenen in de Adventstijd toe naar het Kerstfeest, het lichtenfeest op 25 december, waarop zij het grote wonder gedenken dat de Messias in Betlehem op aarde kwam om ons Licht te geven in deze duistere wereld, want Hij is het Licht der wereld. Joden vieren eveneens sinds vele eeuwen op de 25e van de maand Kislev, die de maand december overlapt, het lichtenfeest Chanuka om het grote wonder te gedenken dat de Eeuwige na de herinwijding van de verontreinigde tempel in Jeruzalem de lichten van de Menora 8 dagen en 8 nachten lang liet branden met slechts één kruikje geheiligde olie. Beide winterfeesten vinden plaats op de 25e van ieders eigen maand binnen dezelfde periode rondom het licht dat uit de hemel kwam. Zo staan de christenen op pakjesavond voor de lichten van de kerstboom het "Stille Nacht heilige Nacht" te zingen terwijl de Joodse kinderen hun cadeautjes uitpakken met het lied "Maoz Tzur" op hun lippen na het aansteken van de lichten van de achtarmige kandelaar. De parallel van de chanukalichtjes met de kerstlichtjes alsook het feit dat beide feesten op de 25^e gevierd worden maakt de verleiding heel groot om Chanuka te zien als een soort Joods kerstfeest. Deze visie is weliswaar lumineus, dus schitterend, maar zeer zeker ook dubieus, dus twijfelachtig. Het is namelijk een feit, dat Yeshua namelijk helemaal niet in december geboren is, maar ergens in de maand september. Tot deze conclusie komen wij, als wij de Joodse geschriften nauwkeurig bestuderen. De echtgenoot van Elisheva [Elizabeth], de priester Zechar'ya [Zacharias], had namelijk in de maand Tamuz [juni/juli] tempeldienst toen de engel Gavri'el [Gabriël] aan hem verscheen. Enkele dagen daarna werd Elisheva zwanger en zes maanden later verscheen Gavri'el eveneens aan Miryam [Maria]. Ruach haQodesh [de Heilige Geest] kwam over haar en zij werd toen ook zwanger. Dat gebeurde dus in de maand Tevet [december/januari]. Als wij negen maanden verder tellen, kan Yeshua dus alleen in de maand Tishri (september/oktober) geboren zijn. Hoe kunnen we nu precies weten, wanneer Zechar'ya de tempeldienst moest verrichten? Welnu! In Lucas 1:5 lezen wij: *"Er was in de dagen van Herodes, de koning van Judea, een kohen [priester], genaamd Zechar'ya [Zacharias], behorende tot de afdeling van Aviya [Abia], en zijn vrouw was uit de dochters van Aharon [Aäron] en haar naam was Elisheva [Elisabeth]. - Na ten di Herodes ben de kownu fu Yudakondre, wan kohen domri ben de fu a speri fu Aviya [Abia], a nen Zechar'ya [Zakarias], én en wefi ben de fu den umapikin fu Aharon [Aaron], a nen Elisheva [Elisabet]. - U tem jab rája Herodes Judea dihát me ráj caláwat raha, tab ekgo Israel játi ke agwa raha. U Aviya [Ábia] ke dal ke raha aur okar nám Zechar'ya [Sakárias] raha. Okar aurat sab se barka agwa Aharon [Áron] ke aulád raha aur okar nám Elisheva [Elisábet] raha. - Dongé Hérodès ijik dadi ratu nang distrik Yudéa, ènèng sakwijiné kohen sing jenengé Zechar'ya [Sakarias], sangka golongané kohen Aviya [Abia],. Bojoné kohen Zechar'ya jenengé Elisheva [Elisabèt]. Ibu Elisheva iki turunané kohen Aharon [Aron]."* Uit deze tekst blijkt, dat Zechar'ya tot de afdeling van Aviya behoorde. Iets verderop lezen wij: *"En het geschiedde, toen hij de priesterdienst voor G'd verrichtte in de beurt zijner afdeling, dat hij door het lot werd aangewezen, volgens de regel van de priesterdienst, om de tempel van Adonai binnen te gaan en het reukoffer te brengen. - We, wan dei so, di Zechar'ya ben abi speri, fu du a domriwroko na fesi fu Gado, a lot kisi en, fu a go meki switi smoko na ini a tempel fu Masra, bikasi nanga lot den domri ben de kisi den wroko alaten. - Ek din Ábia dal ke same ál Parmeswar ke mahal me agwa ke kám kare khátin. Tab agwa log ek rakam báji lagáike Zechar'ya ke cunis Prabhu ke mahal me bhittar jáike lohban sulgáwe khátin. - Ing sakwijiné dina imam Zechar'ya nglakoni kerjanané nang Gréja Gedé kono, awit wis tiba wantyiné golongané dèkné. Lah saiki imam Zechar'ya sing kudu mlebu nang Panggonan Sutyi, kudu ngobong*

menyan. Kuwi sing ngarani nganggo lotré." (vers 8 en 9). Om te zien, wanneer de afdeling van Aviya, waartoe Zechar'ya behoorde, aan de beurt was, moeten wij het boek דברי הימים א' Div'rei haYamim alef [1 Kronieken] 24:1-10 raadplegen. Daarin lezen wij dat men de priesters in 24 afdelingen door loting indeelde. Om de beurt, per 14 dagen, verrichtten zij de tempeldienst. Aviya, de dienstgroep van Zechar'ya, wordt in vers 10 als achtste genoemd en daaruit kunnen wij afleiden, dat Zechar'ya in de maand juli de taak had om in de tempel te dienen. Het bijbelse jaar begint immers met de maand Nisan (maart/april) en de vierde maand, waarin dus de achtste groep tempeldienst had, was Tamuz (juni/juli). Het was derhalve dus begin juli, dat de engel Gavri'el in de tempel aan Zechar'ya verscheen om hem de geboorte van zijn zoon Yochanan aan te kondigen. Kort daarna werd zijn vrouw Elisheva zwanger en zes maanden later, begin januari kwam Ruach haQodesh (de Heilige Geest) over Miryam [Maria] en zij werd eveneens zwanger (Lucas 1:26). Yeshua haMashiach werd negen maanden later, dus ergens in september geboren. De kerstlichtjes op 25 december hebben derhalve niets met de geboorte van onze Joodse Mashiach te maken, en zeker niets met Chanuka, maar vinden hun oorsprong bij het heidense zonnwendefeest dat reeds eeuwenlang op dezelfde datum gevierd werd. Het was de keizer Constantijn, die het vroege christendom met het heidendom vermengde en zijn verering van de zonnegod heeft ertoe geleid dat men kerstmis op 25 december, het populaire feest van "Sol invictus" [de onoverwinnelijke zon] ging vieren en daarmee rukte deze Romeinse keizer de Joodse Messias Yeshua niet alleen los van het Joodse volk om de Gemeente daardoor haar oorspronkelijke Joodse identiteit te ontnemen, maar hij koppelde Zijn geboorte nu ook nog aan een heidens feest! De dag waarop sindsdien de christenen van de meeste denominaties wereldwijd de geboorte van Jezus Christus herdenken is echter niet alleen bij de Romeinen en Grieken een afgodisch feest van bijgeloof geweest, maar van oudsher verjoegen ook de Germanen, de Vikingen en de Kelten de boze geesten en vierden rond de 25^e december het feest van de terugkeer van het licht, het zogenaamde midwinter- of joelfeest. Doordat keizer Constantijn de geboortedag van Christus op de 25^e december vastlegde, versmolt rond het jaar 381 ook in de gekerstende Noord-Europese landen het heidense feest van het licht met het christelijke feest van het licht en van de vrede. Zo maakte de rooms-katholieke kerk op deze manier handig gebruik van de enorme populariteit van het joelfeest om het christendom verder onder de heidenen te verspreiden, want ook in dit Germaanse midwinterfeest staat het licht centraal. Dan staat immers de zon op het laagste punt en is de langste nacht overwonnen. Het licht keert weer terug en de dagen zullen weer langer worden. Ook hebben van oudsher allerlei boomrituelen tijdens het midwinterfeest plaatsgevonden. Zo werd de *levensboom* met blinkende ballen versierd. Volgens het oude bijgeloof bezaten deze *heksenballen* namelijk met hun blinkende uitstraling een onheil en heksen afwerende kracht en ook de talrijke boze geesten zouden erdoor gehypnotiseerd raken en dan in de ballen gevangen worden. Sommige oervolken hingen slingers in de levensboom om de boomgeest mild te stemmen. En zo komen ook de kerstballen en de kerstslingers evenals de kerstboom voort uit bijgeloof en de tradities van het *joelfeest!* Deze boomrituelen zoals de kerstbomen in de kerk zijn echter *een gruwel in de ogen van Adonai*, want reeds de profeet Yir'm'yahu [Jeremia] waarschuwde nadrukkelijk voor deze heidense praktijken: *"Zo zegt de Eeuwige: Gewent u niet aan de weg der volken en schrikt niet voor de tekenen aan de hemel, omdat de volken daarvoor schrikken. Want de handelwijze der volken, die is nietigheid: want als een stuk hout heeft men het uit het woud gehakt, arbeid van werkmanshanden met de bijl, met zilver en goud siert men het op, met spijkers en hamers maakt men het vast, zodat het niet waggelt"* (ירמיהו) Yir'm'yahu [Jeremia] 10:2-4). In het Germaanse joelfeest vindt overigens ook de kerstman zijn oorsprong, want in de noordpoolgebieden en in Scandinavië vereerde men de tussen hemel en aarde reizende god Odin, die vaak in gezelschap van rendieren werd afgebeeld. Ze kwamen via de rookgaten [schoorstenen] de huizen binnen. Om hen gunstig te stemmen legde men 's nachts voedsel voor hen neer. Veel kerstgebruiken komen dus voort uit puur bijgeloof en afgoderij. Daarom is het haast onbegrijpelijk dat de meeste christenen hier geen kwaad in zien en elk jaar opnieuw die groene afgod in hun huis en in hun kerk halen en tot op heden blijven vasthouden aan de verkeerde datum. In Amerika maken ze er helemaal een potje van, want daar heeft men er een mix van Kerstmis en Chanuka gemaakt en "Christmukkah" genoemd. Er bestaan zelfs CD's met klezmer-kerstliedjes en speciale wenskaarten met "Merry Mazzeltov!" In het dagblad "Trouw" van vrijdag 3 december 2004 werd daar uitgebreid aandacht aan besteed: "De christelijke en de joodse feestdag delen weinig meer dan een kalenderblaadje, maar de doelgroep van de Mixed

Blessings is groot. Naar schatting tweeënhalve miljoen families in de Verenigde Staten tellen zowel christelijke als Joodse leden. Mixed Blessings was vijftien jaar geleden een van de eerste die met interreligieuze wenskaarten begon. In het eerste jaar werden drieduizend kaarten verkocht, dit jaar al tweehonderdduizend. Ook bij Hallmark zijn de combinatiekaarten een populaire categorie, net als bij American Greetings Corporation. Christmukkah is de nieuwste speler. Oprichter Ron Gompertz liet zich voor de naam inspireren door een episode uit de populaire Foxtelevisieserie 'The O.C.', waarin het karakter Seth Cohen de term muntte. De kaarten zijn humoristisch of minstens zo bedoeld: een kerstboom versierd met dreidels, drie sneeuwpoppen waarvan één een keppeltje en een gebedsmantel draagt, een rendier met een gewei in de vorm van een Menora. Ron Gompertz zit nu te broeden op wenskaarten voor Pasen annex Pesach. Een karakter heeft hij al: Rabbi Rabbit." Tot zover het Dagblad "Trouw". Het moet toch niet gekker worden! Laten we ophouden met het vermengen van Bijbelse feesten en heidense tradities. Ik zou me best kunnen voorstellen dat u nu zit met de brandende vraag of de gelovigen uit de volken, die dus vanuit bijbels oogpunt gezien geen kerstmis meer kunnen vieren, in plaats daarvan dan wel mogen meedoen aan het Joodse lichtenfeest Chanuka. Wel, in יוחנן יוחנן [Johannes] 10:22 lezen we dat ook Yeshua dit feest vierde en dat lijkt mij voldoende reden zowel voor Messiasbelijdende Joden alsook voor gelovigen uit de volken om het eveneens te vieren. Er staat immers geschreven: *"Wie zegt, dat hij in Hem blijft, behoort ook zelf zó te wandelen, als Hij gewandeld heeft! - A sma disi de taki, en tan na En ini, so wan mu libi én waka tu, leki fa Yeshua ben libi én waka! - Aur jab hamlog bolila ki hamlog ose ek báti, tab hamlogke cáhi ápan jiwán bitáwe ke jaise Yeshua bhi karat raha! - Sapa sing ngaku nèk uripé wis dadi siji karo Gusti Elohim, uripé ya kudu kaya Yeshua!"* (אף יוחנן אף [1 Johannes] 2:6).

Instelling van het Chanuka-feest

De opdracht om Chanuka te vieren vinden wij in het bijbelboek 2 Maccabeeën 10:1-8, dat tot de deuterokanonieke boeken behoort. Daar staat aldus: *"Yehuda haMakabi [Judas Makkabeüs] en zijn mannen namen, geleid door de Eeuwige, de tempel en de stad weer in bezit. De altaren die door גוים Goyim [heidene] op het marktplein waren neergezet, haalden ze omver, en ook de heiligdommen die daar waren gebouwd. Nadat ze de tempel hadden gereinigd, maakten ze een nieuw altaar. Ze sloegen nieuw vuur en brachten voor het eerst na twee jaar weer offers. Ook brandden ze wierook, verzorgden de lampen en legden weer toonbroden neer. Toen dit alles gedaan was, bogen ze diep voorover en smeekten de Eeuwige om hen nooit meer met zulke rampen te overvallen, maar hen, wanneer ze ooit weer zouden zondigen, met mildheid te straffen en niet uit te leveren aan heidense barbaren. Op dezelfde dag van dezelfde maand dat deze door vreemdelingen was ontwijfd, op 25 Kislev, vond de reiniging van de tempel plaats. Vol vreugde vierden ze acht dagen lang feest, zoals dat ook voor het Loofhutenfeest gebruikelijk is, en ze dachten eraan hoe ze nog maar kort geleden het Loofhutenfeest hadden moeten vieren in holen in de rotsen, als dieren in het wild. Ze droegen met loof versierde stokken, groene twijgen en palmtakken en zongen lofliederen op hem die hen in staat had gesteld zijn huis te reinigen. Bij algemeen besluit werd bepaald dat het hele Joodse volk voortaan ieder jaar deze dagen zou vieren."* Op 25 Kislev van het jaar 164 vóór de gewone jaartelling werd het altaar gereinigd en de tempel opnieuw ingewijd, vernieuwd en daarom heet Chanuka dan ook het inwijdingsfeest of het feest van de tempelvernieuwing. Het is onvoorstelbaar: een klein volkje vocht tegen het machtigste leger van de toenmalige wereld en kwam als overwinnaar uit de strijd! Dat is al een wonder op zich, maar op deze dag vond nog een veel groter wonder plaats! In het Talmud wordt aan ons verteld dat men op het moment, dat men de zevenarmige tempelkandelaar, de מנורה Menora in de tempel wilde ontsteken, slechts één kruikje met geheiligde olie vond, waarop het zegel van de laatste hogepriester stond. Maar dat was net genoeg voor één dag. Toen voltrok zich een wonder, want het kruikje bleef maar schenken tot er na acht dagen nieuwe reine olie aangevoerd kon worden. (Talmud-tractaat שבת Shabat 21B). Daarom staan op de דריידל Dreidl, een draaitol waarmee de Joodse kinderen tijdens Chanuka spelen, ook de Hebreeuwse letters נ nun, ג gimel, ה he, en ש shin, de afkorting van: *"גדול היה שם Nes gadol haya sham - een groot wonder vond daar plaats"*. De Tempel was gereinigd en het licht van de kandelaar kon weer onbepaald schijnen in deze door de Eeuwige gewijde ruimte. Dit wonder is voor het Joodse volk reden om dit ieder jaar te

herdenken en tijdens de acht avonden van het feest de lichtjes van de kandelaar aan te steken, vanaf de eerste tot en met de achtste avond. Daarom heeft ieder Joods huis een achtarmige kandelaar in bezit, die vanwege de naam van het feest Chanukia wordt genoemd. Het licht, dat de Menora in de Tempel verspreidde, vertegenwoordigde de aanwezigheid van de Eeuwige, en daarom was het een G'ddelijk voorschrift, dat de Menora ook **altijd** moest branden (שמרת Sh'mot [Exodus] 27:20). Er staat immers geschreven: *"De Eeuwige is mijn Licht en mijn heil, voor wie zou ik vrezen? - Masra de mi leti nanga mi yepi, we, suma sa meki mi frede?"* (תהלים Tehilim [Psalmen] 27:1).

Het ware Chanukalicht

Yeshua kan en mag dus op geen enkele wijze in verband gebracht worden met het heidense lichtfeest dat ten onrechte kerst genoemd wordt, maar Hij staat daarentegen volledig centraal in het Joodse lichtfeest, dat Hij zelf ook gevierd heeft, hetgeen duidelijk blijkt uit het gedetailleerde verslag van Yochanan: *"En het was het feest der tempelwijding (Chanuka) te Jeruzalem, en het was winter. En Yeshua wandelde in de Tempel, in de zuilengang van Sh'lomo [Salomo]. De Yehudim [Judeeërs] omringden Hem en zeiden tot Hem: Hoelang houdt Gij onze ziel nog in spanning? Indien Gij de Mashiach zijt, zeg het ons dan ronduit! - Na srefi ten den ben abi a feryarifeisti fu Tempel na Yerusalem, én A ben de na kowruten. En di Yeshua waka koiri na ini Tempel na ini a gadri fu Sh'lomo [Salomo], den Dyu kon lontu En dape, den taki gi En taki: o langa Yu de drai wi so? Efu Yu de Mashiach [Kristus], taki leti dan gi wi! - Yerusálem me Náwamahal ke tiwhár manáwe ke tem ái gail raha. Thandha ke tem raha. Yeshua Parmeswar ke mahal ke angana me Sh'lomo [Sálomo] nám ke cháwal rasta par idhar se udhar áwat ját raha. Tab dharam ke barkwan oke gher leis aur puche lagal: Tu kab lek hamlogse kholke na bataihe ki tu ke báte? Hamlogse sacce batáw ki tu Parmeswar ke Mashiach [Masih] báte ki na! - Saiki nang kuta Yérusalèm ènèng riyaya gedé. Saben taun ènèng riyaya iki kanggo ngélingké bukakané Gréja Gedé. Riyaya iki tiba wayahé adem. Gusti Yeshua mlaku-mlaku nang Gréja Gedé kono nang panggonan sing jenengé Gadriné Sh'lomo [Soléman]. Para penggedéné wong Ju terus pada ngubengi Dèkné takon: Mbok awaké déwé ndang diomongi ta! Nèk kowé kuwi pantyèn Mashiach [Kristus] tenan, mbok ngomong blaka ta?"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 10:22-24). Het is geen toeval dat zij Hem juist tijdens het feest van het Licht deze vraag stelden, want enkele dagen eerder zei Hij over zichzelf, dat Hij het ware Chanukalicht is, dat nooit dooft: *"Ik ben het Licht der wereld, wie Mij volgt, zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben! - Mi de a leti fu grontapu, a suma, disi waka kon na Mi baka, en no sa waka na ini dungru, ma a sa abi na leti fu libi! - Ham dunia ke joti báti. Je Hamár rasta par cale hai, u kabhi na andhiár me rahi, baki sacca jiwana ke joti me caliga! - Aku iki pepadangé jagat. Wong sing mèlu Aku ora bakal mlaku ing pepeteng menèh, nanging bakal nduwèni pepadangé urip!"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 8:12). Met deze woorden onthulde Yeshua Zijn ware identiteit, want reeds David heeft geschreven: *"De Eeuwige is mijn Licht en mijn heil, voor wie zou ik vrezen? - Masra de mi leti nanga mi yepi, we, suma sa meki mi frede?"* (תהלים Tehilim [Psalmen] 27:1). Nogmaals legde Hij de nadruk op dit aspect van het Chanukafeest in hoofdstuk 9, vers 5: *"Zolang Ik in de wereld ben, ben Ik het Licht der wereld! - So langa Mi de na grontapu, Mi de a leti fu grontapu! - Jab talak Ham hia báti tab talak Ham dunia ke joti báti! - Suwéné Aku nang jagat kéné Aku pepadangé jagat!"* Yeshua, het Licht der wereld, is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Hij is de שמש Shamash, de dienaar, het negende licht van de Chanukia, waarmee de andere lichten ontstoken en geheiligd worden. Ondanks het feit, dat Yeshua Zijn ware identiteit openbaarde, werd Hij door de leiders van het volk niet als zodanig herkend en erkend. Dit feit wordt door Yochanan reeds in het eerste hoofdstuk duidelijk beschreven: *"In het Woord was leven en het leven was het licht der mensen, en het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet gegrepen. Er trad een mens op, van G'd gezonden, wiens naam was Yochanan [Johannes], deze kwam als getuige om van het licht te getuigen, opdat allen door hem geloven zouden. Hij was het licht niet, maar was om te getuigen van het licht. Het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht, was komende in de wereld. Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem geworden, en de wereld heeft Hem niet gekend!"* **Surinaams:** *"Na En ini a libi ben de, én a libi ben de a leti fu suma. A leti de skein na ini dungru, ma a dungru no ben teki én sabi En. Gado ben seni wan suma kon, a nen Yochanan [Yohanes]. En ben kon leki wan kotoigi, fu a kotoigi fu a leti, fu nanga en ala suma kon na bribi.*

En srefi no ben de a leti, ma a ben musu kotoigi fu a leti. A tru tru leti disi de leti gi ala suma, ben de fu kon na grontapu. A ben de na kondre alaten, bikasi En srefi ben meki kondre, ma kondre no ben sabi En!" **Hindoestaans:** "Okare me Parmeswar ke jiwana raha. I jiwana insán logan khátin jaise anjor raha. I anjor andhiár me áil, aur andhiár oke na hatái páwat raha. Ek din Parmeswar ekgo sanesia patháis. Okar nám Yochanan [Yohánas] raha. U áil manai log se batáwe ki Parmeswar ke Anjor Ke hai, jeme sab koi okar sanesa sunke Anjor me biswás kare. Yochanan Anjor na raha, baki okar kám raha manai logan se Anjor ke bise me batáwe ke. I sacca Anjor dunia me áike sab insán logan ke samajh me anjor dewe hai. U dunia me rahat raha. Aur cáhe dunia okare dwára banáwal gail raha, tabbo insán logan oke na pahicánis!" **Javaans:** "Tembung kuwi sumberé urip lan urip kuwi dadi pepadangé manungsa. Pepadang semlorot ing pepeteng lan pepeteng ora bisa matèni. Enèng sakwijiné wong sing jenengé Yochanan [Yohanes]. Yochanan iki sing dikongkon karo Gusti Allah dadi seksiné Pepadang. Tekané Yochanan namung kanggo ndunungké marang wong-wong, supaya pada pretyaya marang Pepadang iki. Yochanan déwé dudu Pepadang. Dèkné namung ngabarké Pepadang kuwi sapa. Pepadang sing sejati iki arep teka lan madangi kabèh manungsa. Tembung wis teka nang jagat. Nanging senajana jagat iki ènèngé sangka Dèkné, jagat ora nitèni Dèkné." (יְרַחֵן Yochanan [Johannes] 1:4-10). Laten wij er even bij stilstaan, dat Yeshua ons nog vlak voor Zijn verzoenend lijden en sterven eraan herinnerde, dat Hij dit waarachtige Licht is: "Nog een korte tijd is het licht onder u. Wandelt, terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet overvalle; en wie in de duisternis wandelt, weet niet, waar hij heengaat. Geloof in het licht zolang gij het licht hebt, opdat gij kinderen des lichts moogt zijn! - Wan pikin ten nomo a leti sa tan nanga un ete. We, waka dan, so langa un abi a leti ete, fu a dungru no kon fadon na un tapu; bika disuma waka na ini dungru, en no sabi na ope a de go. We, bribi na a leti, so langa un abi a leti ete, fu un kon pikin fu a leti! - Anjor dher din tulogke sanghe na rahiga. Jab talak hoi saki anjor me cal. Je andhiár me cale hai, u rasta na dekh páwe hai. Jab talak Anjor tulogke sanghe hai, ekare me biswás kar. Tab tulog okare me bhág leihe! - Aja pada bingung. Pepadang iki nang tengahmu mung garèk sak gebyaran waé. Mulané, pumpung ijk ènèng, mlakua nang pepadang. Mengko nèk wis peteng kowé ora weruh dalan. Pretyayaa marang pepadang, pumpung ijk ènèng nang tengahmu, supaya kowé dadi anaké pepadang!" (יְרַחֵן Yochanan [Johannes] 12:35-36). Zoals de Chanukia altijd wordt aangestoken met de Shamash, kunnen wij alleen maar lichtdragers worden wanneer Yeshua Zijn Licht aan ons doorgeeft. "Voor de oprechten gaat het Licht in de duisternis op, genadig en barmhartig en rechtvaardig! - Gi den oprekti suma wan leti opo na ini dungru, Masra abi sari-ati én furu bun-ati, én A de rektfardiki!" (תְּהִלִּים Tehilim [Psalmen] 112:4). Yeshua is het Licht der Wereld: "Het waarachtige Licht, dat ieder mens verlicht, was komende in de wereld! - A tru tru leti disi de leti gi ala suma, ben de fu kon na grontapu!" (יְרַחֵן Yochanan [Johannes] 1:9). De openbaring van de Mashiach en Zijn eerste komst bracht licht, namelijk de kennis die bevrijding geeft van wat de bijbel duisternis noemt, de duistere wereld van de natuurlijke mens, gevangen in zonde en dood, maar de Mashiach brengt licht, brengt kennis over de bevrijding uit zonde en dood. Hebt u ooit nagedacht over het onderscheid tussen de fysieke duisternis en het licht? Duisternis is gewoon afwezigheid van licht! En is het leven hier op aarde niet onverbreekelijk verbonden met het licht van de zon? Zonder de zon zouden alle fysieke levensvormen op deze planeet sterven. Yeshua, het Licht der wereld, komt tot de Zijnen om hen uit de duisternis te halen, een duisternis die ontstond door de val van Adam toen zonde en dood in de wereld kwamen (Rom. 5:12). Het aannemen van dit licht betekent leven: "Want bij U is de bron des levens, in Uw licht zien wij het licht! - Bikasi yu abi a leti libi-fontein, na ini a leti fu yu wi de si a leti!" (תְּהִלִּים Tehilim [Psalmen] 36:10). Yeshua is het Licht der wereld. Hij heeft Zijn taak echter vervuld en is teruggekeerd naar Zijn Vader, die in de hemelen is. Maar eens zal Hij terugkomen en opnieuw Zijn licht laten schijnen over de heilige stad Yerushalayim, want er staat geschreven: "Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid van Adonai gaat over u op. Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal de Eeuwige opgaan en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang. - De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot een schijnsel voor u lichten; maar de Eeuwige zal u tot een eeuwig licht zijn en uw G'd tot uw luister. Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet meer afnemen, want de Eeuwige zal u tot een eeuwig licht zijn en de dagen van uw rouw zullen ten einde wezen." (ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 60:1-3 en 19-20). Wij

hebben dus een prachtige toekomst- verwachting, maar totdat het zover is roept Hij ons op, om het licht van Hem over te nemen: *"Gij zijt het licht der wereld. Een stad, die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op de standaard, en zij schijnt voor allen, die in het huis zijn. Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken"*

Surinaams: *"Unu de a leti fu kondre. Wan foto, disi de na tapu wan bergi, no kan kibri. No wan sma sa leti wan kandra tu, poti en na ondro wan tobo, ma na kandratiki tapu den sa poti en, fu a leti gi ala sma, di de na ini oso. We, so srefi unu mu meki a leti fu un skein gi ala suma, fu den si den bun wroko fu un, én fu den preise un Tata, disi de na hemel!"*

Hindoestaans: *"Tulog dunia me jaise joti bâte. Koi na cirág bârke top dewe hai, baki oke uca dhar dewe hai, tab ghar bhar thik se dekh páwe hai. Aur ek pahár par ke sahar bhi thik se dekha hai. Aisane tulog ápan joti manai log khátin camkâw jeme ulog dekhke tulogke swarag ke Pita Parmeswar ke gun gáwe!"*

Javaans: *"Kowé kuwi pepadangé jagat. Kuta sing nang nduwur gunung ora bisa dialing-alingi. Kowé mesti ora nyumet dian terus ditutupi ténggok ta? Ora, mesti diané terus didèkèk sing duwur, supaya bisa madangi kabèh wong sing nang omah kono. Mulané, kowé uga kudu nyolorotké padangmu marang wong-wong, supaya pada weruh penggawému sing betyik. Dadiné wong-wong kuwi pada ngluhurké Bapakmu sing nang swarga!"* (מתתיהו [Matityahu] [Matthéüs] 5:14-16). Hier vinden we in Yeshua haMashiach duidelijk de vervulling van Chanuka, want het ging immers om de herinwijding van de tempel en Yeshua heeft gezegd: *"Meer dan de tempel is hier! - Dya na un fesi a Suma de, disi bigi moro leki a tempel!"* (מתתיהו [Matityahu] [Matthéüs] 12:6). Daarom is Chanuka ook voor ons het feest van vernieuwing omdat we zelf een Tempel van de Heilige Geest zijn en daarom moeten we rein zijn en blijven van heidense en occulte invloeden. Ook moet onze lamp voortdurend branden, zodat door ons heen G'ds licht in deze duistere wereld kan schijnen. Als de zon in een donker vertrek door een klein raampje naar binnen schijnt, dan ziet men door haar stralen ontelbare vezeltjes en stofdeeltjes in dat gedeelte van het huis, waar het licht schijnt, waardoor wij dan begrijpen, dat eigenlijk het hele huis vol stofjes is. En zo is het ook als de Zon der gerechtigheid opgaat en schijnt in de duistere hoeken van het hart van een zondaar, en daar dan allerlei vezeltjes en vlekken ontdekt, dan wordt het duidelijk, dat het gehele hart en de gehele natuur vol is van het stof der zonde, want: *"Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht van Uw aanschijn"* (תהלים [Psalmen] 90:8). *"Hij openbaart ondoorgrondelijke en verborgen dingen, Hij weet wat in het duister is, en het licht woont bij Hem"* (דניאל [Daniël] [Daniël] 2:22). *"Want de G'd, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid G'ds in het aangezicht van de Mashiach! – Bikasi a Gado, disi ben taki, leti mu opo skein na ini dungru, En ben leti na ini wi ati, meki wi leti gi trawan, fu den kon sabi a glori fu Gado nanga a fesi fu Yeshua haMashiach! - Parmeswar bolis raha ki: Andhiár me anjor hoi ja! Aur u bhi hamlogke dil me anjor deis hai. Ohi se ab hamlog samajh páila ki Yeshua haMashiach Parmeswar ke máhánta aur gyán dekháwe hai! - Kenèng apa aku kok kepéngin nuruti kekarepané Gusti Yeshua para sedulur? Awit Gusti Elohim, sing mbiyèn-mbiyèné, dongé namung ènèng peteng, nekakké pepadang, Gusti Elohim déwé nyolorotké pepadangé ing atiku nganggo pituturé Gusti Yeshua. Dadiné aku saiki bisa ngerti sepira gedéné katrésnané lan pangwasané Gusti Elohim, sing dikétokké karo Gusti Yeshua!"* (2 Korinthiërs 4:6). Bij het sterrenlicht kunnen wij wel sommige dingen zien en bij het maanlicht nog meer, maar bij het licht van de zon zien we het meest en zo kunnen wij door het licht van de natuur wel eens sommige zonden te zien krijgen, en door het licht van de Tora nog veel meer, want de Tora doet ons de zonde kennen, maar door het licht van de Zon der gerechtigheid worden ze het duidelijkst zichtbaar. Het maanlicht van de Tora kan echter het probleem slechts aanwijzen maar niet verhelpen, maar het zonlicht van de B'sora Tova [Blijde Boodschap] geeft zowel de diagnose alsook de genezing, want de Zon der gerechtigheid gaat op met genezing onder hare vleugelen (מלאכי [Maleachi] [Maleachi] 4:2). Blijf daarom schuilen onder Zijn vleugelen en val niet terug in het oude leven, *"Want gij waart vroeger duisternis, maar thans zijt gij licht in de Eeuwige; wandelt als kinderen des lichts, want de vrucht des lichts bestaat in louter goedheid en gerechtigheid en waarheid, en toetst wat de Eeuwige welbehaaglijk is. En neemt geen deel aan de onvruchtbare werken der duisternis, maar ontmaskert ze veeleer, want het is zelfs schandelijk om te noemen, wat heimelijk door hen wordt verricht; maar als dat alles door het licht ontmaskerd wordt, komt het aan de dag; want al wat aan de dag komt is licht."* (Efeziërs 5:8-13). *"Vormt geen ongelijk span met ongelovigen,*

want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis?" (2 Korinthiërs 6:14). Als wij kinderen des lichts zijn, dan moeten wij evenals Yeshua allemaal als Shamashim, als dienaars fungeren op de ontelbare Chanukiot in deze wereld en het licht dat wij ontvangen hebben ook weer doorgeven. Licht heeft als eigenschap dat het zich in het luchtledige rechtlijnig voortbeweegt en nooit uit zichzelf van richting zal veranderen. Alleen wanneer het uitgestraalde licht een voorwerp of een persoon op zijn weg vindt zal het licht worden gereflecteerd. Zolang het licht niets op zijn weg vindt en er dus ook niets wordt verlicht én er als gevolg daarvan geen reflectie plaatsvindt is het resultaat slechts duisternis. In de geestelijke wereld is er slechts één lichtbron en dat is de Eeuwige en daarmee doel ik zowel op de Vader alsook op de Zoon die de Vader hier op aarde vertegenwoordigt. Yeshua liet ons over Zichzelf namelijk weten in יוחנן Yochanan [Johannes] 8:12: *"Ik ben het licht der wereld; wie Mij volgt, zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben"*. Yochanan haShaliach [de apostel Johannes] schreef over Yeshua: *"Het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht, was komende in de wereld"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 1:9), terwijl ver daarvoor Yeshayahu haNavi [de profeet Jesaja] al over de komst van de Mashiach profeteerde: *"Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht; over hen die wonen in een land van diepe duisternis, straalt een licht"* (ישעייהו Yeshayahu [Jesaja] 9:2). In מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 4:16 wordt deze profetie letterlijk op Yeshua toegepast: *"Het volk, dat in duisternis gezeten is, heeft een groot licht gezien, en voor hen, die gezeten zijn in het land en de schaduw des doods, is een licht opgegaan."* Het licht dat van G'd uitgaat is Zijn liefde en die liefde bestraalt ons. De overeenkomst met het natuurlijke licht is nu dat G'ds licht, Zijn liefde, nooit naar Hem terugkeert. In 1 Korinthiërs 13:5 schreef Sha'ul over de liefde namelijk: *"...zij zoekt zichzelf niet..."*. G'ds liefde (die zichzelf niet zoekt) is altijd op de ander gericht. Zij gaat van haShem uit en keert nooit terug. Tenzij... Zijn liefde een mens op zijn weg vindt en vervolgens wordt teruggekaatst naar de hemelse Lichtbron: de Eeuwige zelf. Liefde die niet terugkeert omdat ze niet wordt teruggekaatst is verspilde liefde die voorgoed in het eindeloze niets verdwijnt. Omdat dit beslist niet is wat de Eeuwige wil zien gebeuren schiep Hij ons. Yochanan schreef hier al over met de woorden: *"Het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht"*. Wat G'd van de mens verwacht is (samengevat) dan ook niets anders dan dat de mens Zijn liefde reflecteert en dus terugkaatst naar de Schepper. Er zijn veel mensen die dat zeer bewust niet doen. Die mensen blijven daarom onzichtbaar voor de Eeuwige want waar Zijn liefde niet teruggekaatst wordt ziet Hij slechts een (geestelijke) inktzwarte duisternis. Een zelfde inktzwarte duisternis zoals we die in het eindeloze heelal op die plaatsen aantreffen waar al het aanwezige licht voorgoed in de eindeloze verte verdwijnt en nooit terugkeert. Natuurlijk zijn het bestaan en de daden van deze in duisternis levende mensen niet voor Adonai verborgen want Hij is als hemelse Rechter van alles op de hoogte. Toch zijn ze voor de Eeuwige "onzichtbaar" omdat Hij niets van Zichzelf in hen terugvindt. Zowel binnen het Christendom alsook binnen het Jodendom komen wij dergelijke toneelspelers helaas maar al te vaak tegen, die in de ogen van veel mensen doorgaan voor "mannen G'ds". De Bijbel geeft met betrekking tot deze mensen een duidelijke waarschuwing: *"Wee hun die het kwade goed noemen en het goede kwaad; die duisternis voorstellen als licht en licht als duisternis"* (ישעייהו Yeshayahu [Jesaja] 5:20). Hun zorgvuldig opgebouwde reputatie kunnen ze overeind houden omdat ontelbare met geestelijke blindheid geslagen gelovigen domweg niet in staat zijn om hun huichelachtigheid vanuit de bijbel aan te tonen. De realiteit is echter dat voor deze, zowel aan de Tora alsook aan het Evangelie ongehoorzame schijnapostelen geldt wat Yeshua over hen zei: *"Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is en de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht, want hun werken waren boos! - Én dati de a fonisi, disi a leti ben kon na grontapu, ma den sma ben lobi a dungru moro leki a leti, bikasi den wroko fu den ben de ogri! - Parmeswar ke anjor dunia me áil hai. Baki insán logan ke auro accha lagat raha andhiár me rahe ke. Ulogan to páp-burái karat raha. Aisane dekha hai ki usab saja láik hai! - Salahé manungsa kuwi ngéné: Pepadang teka nang jagat kéné, nanging manungsa malah pada seneng marang pepeteng tenimbang marang pepadang, awit klakuané ala!"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 3:19). Konden deze dienaren van de duisternis tijdens hun leven nog hun schijnheiligheid overeind houden, zodra ze tegenover de hemelse Rechter komen te staan wordt dat een compleet ander verhaal. Ook voor de vele kinderen G'ds die door hun schrikbarend matige Bijbelkennis niet in staat zijn om onderscheid te maken tussen de echte discipelen van Yeshua en de bedriegers dreigt groot

onheil. Zo zijn er massa's gelovigen die het verschrikkelijk druk hebben met veel zaken die het koninkrijk G'ds niet dienen terwijl ze aan de Bijbel niet of nauwelijks toekomen. En dat is nu precies wat satan wilde bereiken. Er zullen namelijk zwaardere tijden aanbreken waarin de geestelijke duisternis zo sterk aanwezig zal zijn dat iedere gelovige die G'ds Woord verwaarloost een makkelijke prooi zal zijn voor de wetteloze (leugen)geesten die de wereld zullen overspoelen. Dat komt opvallend overeen met de nadrukkelijke waarschuwing in הוֹשֵׁעַ Hoshea [Hosea] 4:6: *“Mijn volk gaat te gronde door het gebrek aan kennis. Omdat gij de kennis verworpen hebt, verwerp Ik u, dat gij geen priester meer voor Mij zult zijn; daar gij de wet van uw G'd vergeten hebt, zal ook Ik uw zonen vergeten”*. Dat gebrek aan kennis is te verhelpen door de Bijbel serieus te nemen, want in die Bijbel lezen we o.a.: *“A wortu fu Yu de wan lampu gi mi futu, a de leti mi na pasi! - Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 119:105). *“Het openen van Uw woorden verspreidt licht, het geeft de onverstandigen inzicht”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 119:130). *“Want het gebod is een lamp en de onderwijzing een licht, de vermaningen der tucht zijn een weg ten leven”* (משלי Mishlei [Spreuken] 6:23). Wie de bijbel serieus neemt en G'ds woorden regelmatig tot zich laat spreken zal daardoor G'ds licht op zijn levenspad ontvangen en zal daardoor niet temidden van de geestelijke duisternis struikelen over telkens weer nieuwe struikelblokken die de bovengenoemde handlangers van satan rondstrooien. Als kinderen G'ds daarentegen naar eigen smaak en voorkeur een doe-het-zelf religie in elkaar knutselen en zich door iedere wind van (dwaal)leer laten meevoeren zal in de komende geestelijke duisternis hun afschuwelijke lot zijn wat we in הוֹשֵׁעַ Hoshea [Hosea] 4:14 lezen: *“Zo komt het volk dat geen inzicht heeft, ten val!”*. Wie voor dat gruwelijke lot gespaard wil blijven en niet in die buitenste duisternis wil eindigen doet er dus goed aan G'ds Woord te bestuderen, want: *“Het openen van Uw woorden verspreidt licht!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 119:130). En omdat het licht dat door G'ds Woord wordt verspreid feitelijk G'ds liefde is moge het duidelijk zijn dat wanneer wij G'ds liefde willen leren kennen de bijbel daarvoor absoluut onmisbaar is. Daar is geen vervanging voor in de vorm van “nieuwe openbaringen” die door bepaalde dienaren van de duisternis met veel vroom gepraat worden aangekondigd als vervanging voor de “verouderde” bijbel. *“Yeshua haMashiach is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid”* zegt Hebrëeën 13:8, dus als Yeshua niet verandert, verandert (of verouderd) ook Zijn evangelie niet!! *“G'd is Licht en in Hem is in het geheel geen duisternis. Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben en in de duisternis wandelen, dan liegen wij en doen de waarheid niet; maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, hebben wij gemeenschap met elkander; en het bloed van Yeshua, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde! – Gado de wan leti, én na En ini no wan dungru no de. Efu wi de taki, wi abi gemeenschap nanga En, kaba wi de libi én waka na ini dungru, dan wi de meki lei, én win o de du a trusani. Ma efu wi de libi én waka na ini leti, so leki En de na ini leti, dan wi abi gemeenschap nanga makandra; én a brudu fu Yeshua haMashiach, En Pikin, dati de krini wi, puru ala sondu! - Yeshua haMashiach ke sanesa hai ki Parmeswar anjor hai. Okare me tanko andhiár na hai. Hamlog i bát sunli hai aur ab tulogse batáila. Ohi se jab hamlog bolila: Ham Parmeswar ke sanghat karila, aur tabbo hamlog páp ke andhiár rasta par calila, tab hamlog jhuth bolila aur Parmeswar ke sacca bát na sunila. Baki jab hamlog anjor me calila jaise Parmeswar bhi anjor me hai, tab hamlog okare sanghat karila. Aur u ápan Beta Yeshua ke khun se hamlogke dil hardam safa karte rahe hai! - Para sedulur, kabar sing diwulangké marang awaké déwé karo Kristus lan sing uga diwulangké karo awaké déwé marang kowé uniné ngéné: Gusti Elohim iku pepadang lan ora ènèng pepetengé blas. Dadiné, nèk awaké déwé ngakuné wis dadi siji karo Kristus, nanging wujuté ijk urip ing dosa, awaké déwé goroh lan ora urip nurut sing bener. Nanging nèk awaké déwé pada mlaku ing pepadang, awit Gusti Elohim kuwi pepadang, awaké déwé bisa bebarengan sing sak mestiné. Tegesé, nèk awaké déwé pada nglakoni sing bener, awaké déwé niru Gusti Elohim. Awit patiné Gusti Yeshua, Anaké Gusti Elohim, ngresiki sakkèhé dosané awaké déwé!”* (א יוחנן Yochanan alef [1 Johannes] 1:5-7). Mi de winsi un ala wan switi Chanuka! - Ik wens u allen een gezegend feest van het Licht: Chag sameach!